

Jakelussa mainituille

KUNTAJAON MUUTOSTEN VAIKUTUKSESTA VUODEN 2004 KUNNALLISVAALIEN TOIMITTAMISEEN

Oikeusministeriö lähetti jakelussa mainituille kunnille toukokuun alussa 3.5.2004 päivätyn muistion kuntajaon muutosten vaikutuksesta vuoden 2004 kunnallisvaalien toimittamiseen. Muistio on kunnista saadun palautteen perusteella kirjoitettu uudelleen ja lähetetään jälleen tiedoksi jakelussa mainituille kunnille. Uuteen muistioon on muun muassa lisätty kappale **2.2. Vaalien toimittaminen kun kokonainen kunta tai kuntia liitetään toiseen kuntaan (kuntien määrä vähenee).**

Vaalijohtaja Arto Jääskeläinen

Hallitussihteeri Anu Laaksonen

JAKELU

Tohmajärven kunnan keskusvaalilautakunta
Värtsilän kunnan keskusvaalilautakunta
Loimaan kaupungin keskusvaalilautakunta
Loimaan kunnan keskusvaalilautakunta
Seinäjoen kaupungin keskusvaalilautakunta
Peräseinäjoen kunnan keskusvaalilautakunta
Joensuun kaupungin keskusvaalilautakunta
Tuupovaaran kunnan keskusvaalilautakunta
Kiihtelysvaaran kunnan keskusvaalilautakunta
Parikkalan kunnan keskusvaalilautakunta
Saaren kunnan keskusvaalilautakunta
Uukuniemen kunnan keskusvaalilautakunta
Kangasalan kunnan keskusvaalilautakunta
Sahalahden kunnan keskusvaalilautakunta
Kuopion kaupungin keskusvaalilautakunta
Vehmersalmen kunnan keskusvaalilautakunta
Karinaisten kunnan keskusvaalilautakunta

Pöytyän kunnan keskusvaalilautakunta
Kangaslammen kunnan keskusvaalilautakunta
Varkauden kaupungin keskusvaalilautakunta
Ulvilan kaupungin keskusvaalilautakunta
Kullaan kunnan keskusvaalilautakunta

OIKEUSMINISTERIÖ
Hallitussihteeri
Anu Laaksonen

MUISTIO
19.5.2004

KUNTAJAON MUUTOSTEN VAIKUTUKSESTA VUODEN 2004 KUNNALLISVAALIEN TOIMITTAMISEEN

1. Yleistä

Tämä muistio perustuu vaalilakiin (714/1998), kuntalakiin (365/1995) sekä kuntajakolakiin (1196/1997). Muihin lakeihin viitattaessa pykäläviittaukset on merkitty tekstiin erikseen.

Kuntajaon muuttamisella tarkoitetaan 1) kunnan alueen supistamista ja laajentamista (osakuntaliitos) tai 2) kunnan lakkauttamista ja uuden kunnan perustamista (kokokuntaliitos). Esityksen kuntajaon muuttamiseksi, joka merkitsee uuden kunnan perustamista tai kuntien lukumäärän vähenemistä voi tehdä asianomaisen kunnan valtuusto. Muussa tapauksessa esityksen kuntajaon muuttamisesta voi tehdä asianomaisen kunnan valtuusto tai kunnan jäsen. Esitys on toimitettava sisäasiainministeriölle. Kuntajaon muuttamista koskeva asia voi tulla vireille myös sisäasiainministeriön aloitteesta.

Kuntajaon muuttamisesta päättää valtioneuvosto taikka sisäasiainministeriö, mikäli kuntajaon muutos merkitsee kunnan alueen supistumista tai laajenemista, mutta ei uuden kunnan perustamista tai kuntien lukumäärän vähenemistä eikä minkään asianomaisen kunnan valtuusto ole sitä vastustanut. Kuntajaon muutos on määrättävä tulemaan voimaan kalenterivuoden alusta lukien ja päätös siitä on tehtävä edellisen vuoden kesäkuun loppuun mennessä.

Vuoden 2005 alusta voimaan tulevat kuntajaon muutokset:

1. Tohmajärvi ja Värtsilä

Tohmajärven ja Värtsilän valtuustot hyväksyivät yhdistymissopimuksen elokuussa 2003. Valtioneuvosto päätti 19.2.2003 Tohmajärven ja Värtsilän kuntien lakkauttamisesta sekä uuden Tohmajärven kunnan perustamisesta 1.1.2005 lukien.

2. Loimaan kaupunki ja Loimaan kunta

Valtioneuvosto päätti 19.2.2003 Loimaan kaupungin ja Loimaan kunnan lakkauttamisesta sekä uuden Loimaan kaupungin perustamisesta 1.1.2005 lukien.

3. Seinäjoki ja Peräseinäjoki

Valtioneuvosto päätti 3.7.2003 Seinäjoen kaupungin ja Peräseinäjoen kunnan lakkauttamisesta sekä uuden Seinäjoen kaupungin perustamisesta 1.1.2005 lukien.

Seuraavissa kunnissa asianomaisten kuntien valtuustot ovat tehneet sisäasiainministeriölle esityksen kuntajaon muuttamiseksi vuoden 2005 alusta lukien siten, että asianomaiset kunnat lakkautetaan ja perustetaan uusi kunta:

4. Parikkala, Saari ja Uukuniemi -> Parikkala

5. Kangasala ja Sahalahti -> Kangasala

6. Karinainen ja Pöytyä -> Pöytyä

7. Kangaslampi ja Varkaus -> Varkaus

Seuraavissa kunnissa kuntajaon muutos tullaan toteuttamaan kunnan tai kuntien lakkauttamisena ja liittämisenä toiseen kuntaan vuoden 2005 alusta lukien:

8. Ulvila ja Kullaa -> Ulvila

Kullaan kunta lakkautetaan ja liitetään Ulvilan kaupunkiin.

9. Joensuu, Tuupovaara ja Kiihtelysvaara -> Joensuu

Kiihtelysvaaran kunta ja Tuupovaaran kunta lakkautetaan ja liitetään Joensuun kaupunkiin.

10. Kuopio ja Vehmersalmi -> Kuopio

Vehmersalmen kunta lakkautetaan ja liitetään Kuopion kaupunkiin.

2. Kuntajaon muutosten huomioon ottaminen vuoden 2004 kunnallisvaaleissa

Seuraavassa esitetään kuntajaon muutosten vaikutus kunnallisvaalien toimittamiseen kolmessa eri tapauksessa:

- Kun vanhat kunnat lakkautetaan ja niiden tilalle perustetaan uusi kunta (-> **2.1.**)
- Kun kunta lakkautetaan ja liitetään toiseen kuntaan (-> **2.2.**)
- Kun kunnan alue laajenee tai supistuu, mutta kuntien lukumäärä ei vähene (-> **2.3.**).

2.1. VAALIEN TOIMITTAMINEN KUN PERUSTETAAN UUSI KUNTA

Uuden kunnan perustamista koskevat kuntajaon muutokset tulevat yleensä voimaan välittömästi kunnallisvaaleja seuraavan vuoden alusta. Kunnallisvaalit toimitetaan uutta kuntaja-koa noudattaen. Näin ollen esimerkiksi nykyisten Tohmajärven ja Värtsilän kuntien alueella kunnallisvaalit toimitetaan valtuuston valitsemiseksi uutta 1.1.2005 lukien muodostettavaa Tohmajärven kuntaa varten.

2.1.1. Järjestelytoimikunta

Jos kuntajaon muutos merkitsee uuden kunnan perustamista, kunnassa ei ole vielä valtuustoa, joka päättäisi äänestysalueista. Perustettavassa kunnassa ei ole myöskään vaalien järjestämisestä huolehtivia toimielimiä. Sen vuoksi lääninhallitus asettaa uuden kunnan hallinnon järjestämistä varten asianomaisten kuntien kunnanhallitusten ehdottamista henkilöistä **järjestelytoimikunnan** kuukauden kuluessa siitä, kun kuntajaon muutos on määrätty. Valtioneuvoston

on tehtävä uuden kunnan perustamisesta päätös viimeistään 30.6.2004, jotta muutos tulisi voimaan vuoden 2005 alusta ja järjestelytoimikunta on asetettava siis viimeistään 31.7.2004. Järjestelytoimikunta tulisi kuitenkin pyrkiä asettamaan välittömästi valtioneuvoston päätöksen jälkeen ja asettamista koskevat valmistelutoimet tulisi mahdollisuuksien mukaan aloittaa jo hyvissä ajoin ennen päätöstä.

Järjestelytoimikunta päättää äänestysaluejaosta sekä asettaa keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat. Järjestelytoimikunta huolehtii kunnan hallinnon järjestämistä koskevista valmistelutehtävistä siihen saakka, kunnes uusi valtuusto on valinnut uuden kunnan kunnanhallituksen. Järjestelytoimikunnasta on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä kunnanhallituksesta säädetään.

Useimmissa tapauksissa kuntaliitokset, jotka merkitsevät kuntien lukumäärän vähenemistä, on toteutettu vanhojen kuntien lakkauttamisella ja uuden kunnan perustamisella. Järjestelytoimikunta tarvitaan kaikissa näissä kuntaliitoksissa. Vuoden 2005 alusta voimaan tulevista kymmenestä kuntaliitoksesta kolme kuntaliitosta toteutetaan kuitenkin siten, että kunta tai kuntia lakkautetaan ja liitetään toiseen kuntaan, jonka alue näin ollen laajenee. Näissä kuntaliitoksissa järjestelytoimikuntaa ei aseteta.

2.1.2. Äänestysaluejako

Yleistä

Vaalilain mukaan äänestysalueena on kunta, jollei sitä ole tarpeen jakaa useampaan äänestysalueeseen. Kunnanvaltuusto tai kokokuntaliitoksessa järjestelytoimikunta päättää kunnan jakamisesta äänestysalueisiin oman harkintansa mukaan. Päätöksistä on ilmoitettava maistraatille viimeistään huhtikuun viimeisenä päivänä, jolloin kyseessä oleva äänestysaluejaotus on voimassa niissä vaaleissa, joiden vaalipäivä on saman vuoden lokakuun 15. päivän ja seuraavan vuoden lokakuun 14. päivän välisenä aikana. Jos ilmoitus on tehty maistraatille huhtikuun viimeisen päivän jälkeen, äänestysaluejaotuksen voimaantulo siirtyy vuodella.

Päätös kuntajaon muuttamisesta tehty 30.4.2004 mennessä

Järjestelytoimikunnan on äänestysaluejaotuksesta päättäessään otettava huomioon seuraavan vuoden alusta voimaantulevat kuntajaon muutokset. Tällöin on huolehdittava siitä, että uuden kunnan äänestysaluejaotus sekä äänestysalueiden numerointi on käsitelty yhtenä kokonaisuutena.

Jokaisella äänestysalueella on oltava vaalipäivän äänestyspaikka, jossa ainoastaan äänestysalueella asuvat äänioikeutetut saavat vaalipäivänä äänestää.

Päätös kuntajaon muuttamisesta tehty 1.5. – 30.6.2004

Päätökset vuoden 2005 alussa voimaan tulevien kuntajaon muutosten osalta voidaan tehdä vielä kesäkuun viimeisenä päivänä. Jos päätös kuntajaon muuttamisesta on tehty myöhemmin kuin 30.4.2004, äänestysaluejako on viipymättä tarkistettava. Jos kuntajakopäätös tarkoittaa uuden kunnan perustamista, äänestysaluejaon tarkistaa järjestelytoimikunta.

Kun äänestysaluejaotusta tarkistetaan kokokuntaliitoksessa 30.4. jälkeen, olisi aikataulun kiireyden vuoksi suositeltavaa, että suurempia muutoksia vältettäisiin ja äänestysalueen nume-

rointi ainoastaan yhtenäistettäisiin. Kokokuntaliitoksissa pienemmän kunnan äänestysalueet olisi suositeltavaa numeroida suuremman kunnan numeroiden perään. Kokokuntaliitoksissa on päätettävä myös siitä, että niiden henkilöiden, joita ei ole merkitty minkään kiinteistön kohdalle, äänestysalueeksi merkitään suuremman kunnan vastaavan äänestysalueen numero. Tavoitteena tulisi siis olla, että heinä-elokuussa kuntajakopäätöksen jälkeen suoritettaisiin ainoastaan äänestysalueiden numeroinnin yhtenäistäminen.

Äänestysaluejaotus tulisi pyrkiä tarkistamaan ja äänestysalueiden uudet numerot ilmoittamaan maistraatille välittömästi ja mahdollisuuksien mukaan heti **heinäkuun alussa**, koska uuden kunnan kaikille rakennuksille ja asukkaille on elokuun puoleen väliin mennessä rekisteröitävä uudet äänestysalueen kunnanumerotiedot sekä äänestysalueen numerotiedot.

Maistraatille ilmoitettua äänestysaluepäätöstä noudatetaan mahdollisesta valituksesta huolimatta valitusasian ratkaisuun asti, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

2.1.3. Kunnallisten vaaliviranomaisten asettaminen

Kunnan keskusvaalilautakunnan asettaminen

Valtuuston on asetettava kuntaan toimikaudekseen kunnan keskusvaalilautakunta. Sen toimikausi on siis valtuuston toimikautta vastaavat neljä vuotta. Kunnan keskusvaalilautakunta on lakisääteinen kunnallinen lautakunta, joka toimii sekä kunnallisvaaleissa että valtiollisissa vaaleissa. Tällä hetkellä toimivat keskusvaalilautakunnat on asetettu edellisten kunnallisvaalien jälkeen uuden valtuuston ensimmäisissä kokouksissa tammikuussa vuonna 2001.

Lakkautettavien kuntien keskusvaalilautakunnat toimivat europarlamenttivaaleissa 13.6.2004, mutta niillä ei ole enää toimivaltaa syksyn kunnallisvaaleissa, joiden hoitamista varten järjestelytoimikunta asettaa uuden keskusvaalilautakunnan hyvissä ajoin, mutta viimeistään elokuun 2004 aikana. Keskusvaalilautakunnan kokoonpano määräytyy vaalilain säännöksiin mukaan siten, että siihen kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään viisi. Kokokuntaliitoksissa jäsenten ja varajäsenten on mahdollisuuksien mukaan edustettava kaikissa yhdistyvissä kunnissa edellisissä kunnallisvaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Esimerkiksi uuden Tohmajärven kunnan keskusvaalilautakunnassa jäsenten ja varajäsenten tulisi siten mahdollisuuksien mukaan edustaa sekä Tohmajärven kunnassa että Värtsilän kunnassa edellisissä kunnallisvaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä.

Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien asettaminen

Vaalilautakunnat ja vaalitoimikunnat asetetaan vaalikohtaisesti. Uutta kuntaa perustettaessa järjestelytoimikunnan tulisi asettaa vaalilautakunnat erikseen jokaista äänestysaluetta varten viimeistään elokuun 2004 aikana. Vaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme. Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa yhdistyvissä kunnissa edellisissä kunnallisvaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä.

Järjestelytoimikunta asettaa myös vaalitoimikunnan (puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme). Vaalitoimikunnan poliittinen edustavuus määräytyy vaalilain säännösten mukaan samalla tavalla kuin vaalilautakunnissa. Vaalitoimikuntien määrä on harkinnanvarainen, mutta jokaisessa kunnassa tulee kui-

tenkin olla vähintään yksi vaalitoimikunta. Uutta kuntaa varten on siten asetettava vähintään yksi vaalitoimikunta. Vaalitoimikunta huolehtii ennakkoäänestyksen toimittamisesta laitoksissa ja kotiaäänestyksestä.

2.1.4. Ennakkoäänestyspaikkojen määrääminen

Järjestelytoimikunta päättää myös kunnan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista vuoden 2004 kunnallisvaaleissa. Päätöksestä (ennakkoäänestyspaikkojen nimet, osoitteet ja aukioloajat) on ilmoitettava Väestörekisterikeskukselle viimeistään 13.8.2004. Väestörekisterikeskus siirtää sille ilmoitetut tiedot ennakkoäänestyspaikoista vaalitietojärjestelmän äänestyspaikkarekisteriin siten, että 3.9.2004 rekisterissä olevat tiedot ovat lopullisia eikä niitä voi enää muuttaa vuoden 2004 kunnallisvaaleihin.

2.1.5. Vaalimateriaalin jakelu

Oikeusministeriö jakaa vaaliasiakirjat syksyn 2004 kunnallisvaaleihin järjestelytoimikunnan uutta kuntaa varten asettamalle keskusvaalilautakunnalle syyskuun 2004 aikana. Vaaliasiakirjojen jakelua varten järjestelytoimikunnan tulee ilmoittaa 31.8.2004 mennessä oikeusministeriölle perustettavan kunnan keskusvaalilautakunnan yhteystiedot. Keskusvaalilautakunnan yhteystiedot on muistettava ilmoittaa em. päivään mennessä myös Väestörekisterikeskukselle, jotta tiedot tulee kirjattua oikein äänioikeutetuille lähetettäviin ilmoituskortteihin.

2.2. VAALIEN TOIMITTAMINEN KUN KOKONAINEN KUNTA TAI KUNTIA LIITETÄÄN TOISEEN KUNTAAN (KUNTIEN MÄÄRÄ VÄHENEÄ)

Kuntajaon muutos voidaan toteuttaa siten, että yksi tai useampia kuntia lakkautetaan ja liitetään suurempaan kuntaan. Tässäkin tapauksessa kunnallisvaalit toimitetaan uutta kuntajakoa noudattaen. Tällaisessa kuntaliitoksessa laajentuvan kunnan vaaliorganisaatio huolehtii kunnallisvaalien toimittamisesta.

2.2.1. Äänestysaluejako

Jos kuntajakopäätös on tehty ennen äänestysaluejakopäätöksen säännönmukaista määräaikaa (30.4.2004), laajentuvan kunnan valtuusto päättää äänestysaluejaotuksesta ottaen huomioon tulevan kuntajaon muutoksen. Tällöin on huolehdittava siitä, että laajentuvan kunnan äänestysaluejaotus sekä äänestysalueiden numerointi on käsitelty yhtenä kokonaisuutena.

Jos päätös kuntajaon muuttamisesta on tehty 1.5. – 30.6.2004, laajentuvan kunnan valtuuston on viipymättä tarkistettava äänestysaluejako. Kun äänestysaluejaotusta tarkistetaan kuntajakopäätöksen jälkeen, olisi aikataulun kireyden vuoksi suositeltavaa, että suurempia muutoksia vältettäisiin ja äänestysalueen numerointi ainoastaan yhtenäistettäisiin siten, että liitettävän kunnan/kuntien äänestysalueet numeroidaan laajenevan kunnan äänestysalueiden numeroiden perään. Tällöin on päätettävä myös siitä, että niiden henkilöiden, joita ei ole merkitty minkään kiinteistön kohdalle, äänestysalueeksi merkitään laajenevan kunnan vastaavan äänestysalueen numero.

Äänestysaluejaotus tulisi pyrkiä tarkistamaan ja äänestysalueiden uudet numerot ilmoittamaan maistraatille välittömästi ja mahdollisuuksien mukaan heti **heinäkuun alussa**, koska kuntaliitoksissa on liitettävän alueen kaikille rakennuksille ja asukkaille elokuun puoleen väliin mennessä rekisteröitävä uudet äänestysalueen kuntanumerotiedot (=laajenevan kunnan numero) sekä äänestysalueen numerotiedot.

Maistraatille ilmoitettua äänestysaluepäätöstä noudatetaan mahdollisesta valituksesta huolimatta valitusasian ratkaisuun asti, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

2.2.2. Kunnallisten vaaliviranomaisten asettaminen

Kunnan keskusvaalilautakunnan asettaminen

Laajentuvan kunnan valtuuston on valittava kunnan keskusvaalilautakuntaan liitettävän kunnan/kuntien alueelta yhteensä lisäksi 1, 2 tai 3 jäsentä ja varajäsentä sen mukaan kuin liitettävän kunnan/kuntien asukasluvun suhde laajentuvan kunnan asukaslukuun edellyttää. Lisäjäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa liitettävässä tai liitettävissä kunnissa edellisissä kunnallisvaaleissa esiintyneitä äänestäjäryhmiä. Laajentuvan kunnan keskusvaalilautakuntaan tulee näin ollen 6-8 jäsentä.

Lakkautettavien kuntien keskusvaalilautakunnilla ei europarlamenttivaalien toimittamisen jälkeen ole vaaleihin liittyviä tehtäviä.

Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien asettaminen

Jos kuntajon muutos johtaa uuden äänestysalueen muodostamiseen (äänestysalue laajenee) ja muutos käsittää kuntaan liitettävää aluetta, laajentuvan kunnan kunnanhallituksen on sitä varten asetettavaan vaalilautakuntaan valittava lisäjäseniä samalla tavalla kuin edellä kunnan keskusvaalilautakunnan kokoonpanoa koskevassa kohdassa todettiin.

Jos kuntajaon muutoksessa kokonainen äänestysalue liitetään toiseen kuntaan, laajentuvan kunnan kunnanhallituksen sitä varten asettamaan vaalilautakuntaan ei valita lisäjäseniä, koska äänestysalue siirtyy toiseen kuntaan sellaisenaan eikä äänestysalue sinänsä laajene. Vaalilautakunnan kokoonpanossa tulisi kuitenkin ottaa huomioon sen jäsenten poliittinen edustavuus (edustettava edellisissä kunnallisvaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä) sekä laajentuvassa että äänestysalueen luovuttaneessa lakkautettavassa kunnassa.

Laajentuvan kunnan kunnanhallitus asettaa myös vaalitoimikunnat (puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme), mutta niiden määrä jää kunnanhallituksen harkintaan. Jokaisessa kunnassa tulee kuitenkin olla vähintään yksi vaalitoimikunta, joka huolehtii ennakoäänestyksen toimittamisesta laitoksissa ja kotiaäänestyksestä. Vaalitoimikuntia ei täydennetä lisäjäsenillä kuntajaon muuttuessa.

2.2.3. Ennakoäänestyspaikkojen määrääminen

Yleisistä ennakoäänestyspaikoista kunnassa päättää laajentuvan kunnan kunnanhallitus. Kunta päättää yleisten ennakoäänestyspaikkojen lukumäärästä ja sijainnista itsenäisesti ja oman harkintansa mukaan. Päätöksestä on ilmoitettava Väestörekisterikeskukselle viimeistään 13.8.2004. Väestörekisterikeskus siirtää sille ilmoitetut tiedot ennakoäänestyspaikoista vaali-

tietojärjestelmän äänestyspaikkarekisteriin siten, että 3.9.2004 rekisterissä olevat tiedot ovat lopullisia eikä niitä voi enää muuttaa vuoden 2004 kunnallisvaaleihin.

2.2.4. Vaalimateriaalin jakelu

Oikeusministeriö jakaa vaaliasiakirjat syksyn 2004 kunnallisvaaleihin laajentuvan kunnan keskusvaalilautakunnalle syyskuun 2004 aikana.

2.3. VAALIEN TOIMITTAMINEN KUN KUNTA LAAJENEETAI SUPISTUU, MUTTA KUNTIEN MÄÄRÄ EI VÄHENE

Jos kuntajaon muutos tarkoittaa kunnan alueen laajentumista tai supistumista, mutta ei kuntien määrän vähenemistä, järjestelytoimikuntaa ei aseteta, vaan kunnanvaltuusto ja kunnanhallitus huolehtivat tulevien kunnallisvaalien toimittamisesta säännönmukaiseen tapaan.

2.3.1. Äänestysaluejako

Kunnanvaltuusto päättää kunnan jakamisesta äänestysalueisiin. Valtuuston on äänestysaluejaotuksesta päättäessään otettava huomioon seuraavan vuoden alusta voimaantulevat kuntajaon muutokset. Käytännössä päätöksissä voidaan ottaa huomioon ainoastaan ne kuntajaon muutokset, joiden osalta päätös on tehty alkuvuoden aikana. Tällöin on huolehdittava siitä, että osakuntaliitoksissa liitettävän alueen äänestysalueiden numerointi on sopusoinnussa laajenevan kunnan numeroinnin kanssa.

Jos päätös kuntajaon muuttamisesta on tehty 1.5. – 30.6.2004, valtuuston on viipymättä tarkistettava äänestysaluejako. Kun äänestysaluejaotusta tarkistetaan kuntajakopäätöksen jälkeen, olisi aikataulun kireyden vuoksi suositeltavaa, että suurempia muutoksia vältettäisiin ja äänestysalueen numerointi ainoastaan yhtenäistettäisiin siten, että

- a) jos liitettävänä alueena on kokonaisia äänestysalueita, nämä numeroidaan laajenevan kunnan äänestysalueiden numeroiden perään, ja
- b) jos liitetään osa äänestysalueesta, tämä alue liitetään laajenevan kunnan siihen äänestysalueeseen, jonka kanssa sillä on yhteinen raja. Jos liitettävä alue on suuri ja sillä halutaan olevan oma vaalipäivän äänestyspaikka, liitosalue voidaan liittää omaksi äänestysalueenaan laajenevan kunnan äänestysalueiden perään.

Äänestysaluejaotus tulisi pyrkiä tarkistamaan ja äänestysalueiden uudet numerot ilmoittamaan maistraatille välittömästi ja mahdollisuuksien mukaan heti **heinäkuun alussa**, koska kuntaliitoksissa on liitettävän alueen kaikille rakennuksille ja asukkaille elokuun puoleen väliin mennessä rekisteröitävä uudet äänestysalueen kunnanumerotiedot (=laajenevan kunnan numero) sekä äänestysalueen numerotiedot.

Maistraatille ilmoitettua äänestysaluepäätöstä noudatetaan mahdollisesta valituksesta huolimatta valitusasian ratkaisuun asti, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

2.3.2. Kunnallisten vaaliviranomaisten asettaminen

Kunnan keskusvaalilautakunnan asettaminen

Laajentuvan kunnan valtuuston on valittava kunnan keskusvaalilautakuntaan liitettävältä alueelta lisäksi 1, 2 tai 3 jäsentä ja varajäsentä sen mukaan kuin liitettävän alueen asukasluvun suhde kunnan asukaslukuun edellyttää. Lisäjäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa liitettävällä alueella edellisissä kunnallisvaaleissa esiintyneitä äänestäjäryhmiä. Kunnan keskusvaalilautakuntaan tulee näin ollen 6-8 jäsentä.

Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien asettaminen

Jos kuntajon muutos johtaa uuden äänestysalueen muodostamiseen (äänestysalue laajenee) ja muutos käsittää kuntaan liitettävää aluetta, laajentuvan kunnan kunnanhallituksen on sitä varten asetettavaan vaalilautakuntaan valittava lisäjäseniä samalla tavalla kuin edellä kunnan keskusvaalilautakunnan kokoonpanoa koskevassa kohdassa todettiin.

Jos kunta laajenee siten, että kokonainen äänestysalue liitetään toiseen kuntaan, laajentuvan kunnan kunnanhallituksen sitä varten asettamaan vaalilautakuntaan ei valita lisäjäseniä, koska äänestysalue siirtyy toiseen kuntaan sellaisenaan eikä äänestysalue sinänsä laajene. Vaalilautakunnan kokoonpanossa tulisi kuitenkin ottaa huomioon sen jäsenten poliittinen edustavuus (edustettava edellisissä kunnallisvaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä) sekä laajentuvassa että äänestysalueen luovuttaneessa supistuvassa kunnassa.

Laajentuvan kunnan kunnanhallitus asettaa myös vaalitoimikunnat (puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme), mutta niiden määrä jää kunnanhallituksen harkintaan. Jokaisessa kunnassa tulee kuitenkin olla vähintään yksi vaalitoimikunta, joka huolehtii ennakoäänestyksen toimittamisesta laitoksissa ja kotiaäänestyksestä. Vaalitoimikuntia ei täydennetä lisäjäseneillä kuntajaon muuttuessa.

2.3.3. Ennakoäänestyspaikkojen määrääminen

Yleisistä ennakoäänestyspaikoista kunnassa päättää kunnanhallitus. Kunnat päättävät yleisten ennakoäänestyspaikkojen lukumäärästä ja sijainnista itsenäisesti ja oman harkintansa mukaan. Päätöksestä on ilmoitettava Väestökisterikeskukselle viimeistään 13.8.2004. Väestökisterikeskus siirtää sille ilmoitetut tiedot ennakoäänestyspaikoista vaalitietojärjestelmän äänestyspaikkarekisteriin siten, että 3.9.2004 rekisterissä olevat tiedot ovat lopullisia eikä niitä voi enää muuttaa vuoden 2004 kunnallisvaaleihin.

2.3.4. Vaalimateriaalin jakelu

Osakuntaliitos ei aiheuta muutoksia vaalimateriaalin jakeluun. Oikeusministeriö jakaa vaali-asiakirjat syksyn 2004 kunnallisvaaleihin normaaliin tapaan kuntien keskusvaalilautakunnille syyskuun 2004 aikana.

2.4. Muuta kunnallisvaaleihin liittyvää

2.4.1. Äänioikeus

Äänioikeus kunnassa toimitettavissa kunnallisvaaleissa on

- 1) Suomen sekä muun Euroopan unionin jäsenvaltion, Islannin ja Norjan kansalaisella, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaisissa tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on väestötietojärjestelmässä olevien tietojen mukaan 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä; sekä
- 2) muulla edellytykset täyttävällä ulkomaalaisella, jos hänellä tuolloin on ollut kotikunta Suomessa kahden vuoden ajan.

Vuoden 2004 kunnallisvaaleissa 51. päivä ennen vaalipäivää on perjantai 3.9.2004.

Väestörekisterikeskus laatii äänioikeutetuista atk-perusteisen rekisterin (äänioikeusrekisteri) 46. päivänä ennen vaalipäivää. Äänioikeusrekisteriin otetaan jokaisesta äänioikeutetusta ne tiedot (muun muassa nimi, henkilötunnus, kotikunta ja vaalipäivän äänestyspaikka), jotka olivat väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää.

Äänioikeuden perusteena kunnallisvaaleissa oleva kotikunta määräytyy uuden kuntajaon mukaisesti. Jos uusi kunta perustetaan kahden lakkautettavan kunnan tilalle, uuden kunnan kunnallisvaaleissa äänioikeutettuja ovat kaikki lakkautettavien kuntien asukkaat edellä todetuin edellytyksin. Jokainen voi tarkistaa oman äänioikeutensa äänioikeusrekisteristä 41. päivästä (13.9.) ennen vaalipäivää alkaen. Äänioikeutetuille postitetaan lisäksi viimeistään 24. päivänä (30.9.) ennen vaalipäivää ilmoitus äänioikeudesta (ilmoituskortti), jossa mainitaan muun muassa vaalipäivä, ennakoäänestyspäivät, kotikunta, äänestysalue ja sen osoite sekä vaaliviranomaisten yhteystiedot. Kun kunnallisvaalit toimitetaan uutta kuntajakoa noudattaen, ilmoituskortit laaditaan uutta kuntajakoa ja tämän mukaisesti päätettyä äänestysaluejakoa noudattaen.

2.4.2. Montako valtuutettua valitaan?

Kunnan asukasluku määrää valtuutettujen lukumäärän. Pienin säännönmukainen valtuutettujen lukumäärä on 17 (kunnassa, jonka asukasluku on enintään 2 000), mutta valtuusto voi päättää pienemmästäkin parittomasta lukumäärästä, ei kuitenkaan pienemmästä kuin 13. Valtuutettujen suurin lukumäärä on 85 (kunnassa, jonka asukasluku on suurempi kuin 400 000). Asukasluku määräytyy väestötietojärjestelmässä vaalivuoden toukokuun 31. päivän tietojen mukaan. Väestörekisterikeskus ilmoittaa kunnille määräpäivän mukaisen asukasluvun, jonka jälkeen kunnan keskusvaalilautakunnan on tarkistettava, montako valtuutettua valitaan ja annettava siitä kuulutus.

Osakuntaliitoksissa valtuutettuja valitaan laajentuvan kunnan ja siihen liitettävän alueen yhteenlasketun asukasluvun perusteella.

Uutta kuntaa perustettaessa valtuutettujen määrä lasketaan lakkautettavien kuntien yhteenlasketun asukasluvun perusteella. Näin ollen esimerkiksi kun Kangasalan ja Sahalahden kunnat lakkautetaan ja perustetaan uusi Kangasalan kunta, lakkautettavien kuntien asukasluvut (31.5.2004 tietojen mukaan) lasketaan yhteen ja yhteenlasketun asukasluvun perusteella määrätään uuden Kangasalan kunnan valtuuston koko.

Kuntajaon muuttuessa voi olla tarpeellista, että valtuutettuja valitaan enemmän kuin edellä on määrätty. Sen vuoksi sisäasiainministeriö voi asianomaisten kuntien esityksestä määrätä, että valtuutettuja valitaan laajentuvassa tai uudessa kunnassa enemmän kuin edellä on sanottu ensimmäisen ja toisen kuntajakoa seuraavan vaalikauden aikana. Siten esimerkiksi perustettavan Loimaan kaupungin kunnanvaltuustoon on esitetty valittavaksi 45 valtuutettua, Parikkalan kunnan valtuustoon 35 valtuutettua ja Pöytyän kunnan valtuustoon 35 valtuutettua.

2.4.3. Ehdokasasettelu

Kunnallisvaaleissa ehdokkaita voivat asettaa

- 1) puolueräkisterissä olevat puolueet sekä
- 2) äänioikeutettujen perustamat valitsijayhdistykset.

Valitsijayhdistyksen perustamiseen ehdokkaan asettamiseksi kunnallisvaaleja varten tarvitaan vähintään kymmenen äänioikeutettua kunnan asukasta. Kunnan asukasluvun vähäisyyden johdosta oikeusministeriö voi määrätä, että valitsijayhdistyksen saa perustaa pienempikin määrä äänioikeutettuja kunnan asukkaita, kuitenkin vähintään kolme. Oikeusministeriön asiaa koskeva päätös julkaistaan säädöskokoelmassa vaalivuoden toukokuun aikana. Kuntajaon muutos ei sinänsä vaikuta edellä mainittuihin määräyksiin. Valitsijayhdistyksen perustajajäseneksi kelpaa henkilö, joka on äänioikeutettu kunnan jäsen uuden kuntajaon mukaisin perustein.

Puolueella, vaaliliitolla tai yhteislistalla on oikeus asettaa kussakin kunnassa enintään valittavien valtuutettujen **puolitoistakertainen määrä ehdokkaita**. Hallituksen esityksen 48/1998 vp (vaalilaki) mukaisesti ehdokkaiden enimmäismäärää laskettaessa murtoluku pyöristetään alaspäin. Jos valtuutettuja valitaan esimerkiksi 21, valtuutettujen puolitoistakertainen määrä on 31,5. Tällöin ehdokkaita saa olla enintään 31. Jos laajentuvassa taikka uudessa kunnassa valitaan sisäasiainministeriön päätöksellä enemmän valtuutettuja kuin asukasluku edellyttää, ehdokaslistan pituus määräytyy sen mukaisesti.

2.4.4. Vaalikelpoisuus

Vaalikelpoinen kunnan luottamustoimeen on henkilö, jonka kotikunta kyseinen kunta on, jolla on jossakin kunnassa äänioikeus kunnallisvaaleissa sinä vuonna, jona valtuutetut valitaan ja joka ei ole holhouksen alainen. Vaalikelpoisuus on tarkastettava uuden kuntajaon edellyttämän tilanteen mukaisesti.

3. Uudet kunnallisvaalit kuntien rajojen tarkistuksen vuoksi

Mikäli kuntajaon muutos tulee voimaan kesken kunnallisvaalikauden, asianomaisessa kunnassa toimitetaan uudet vaalit muutoksen voimaantuloa edeltävänä vuonna, jos

- 1) kuntajaon muutos merkitsee uuden kunnan perustamista tai
- 2) valtioneuvosto muunlaisesta muutoksesta päättäessään katsoo sen tarpeelliseksi.

Kun kaksi tai useampi kunta yhdistyy, ne voivat kuitenkin sopia, että niiden valtuustot muodostavat uuden kunnan valtuuston meneillään olevan kunnallisen vaalikauden loppuun.

Kun valtioneuvosto harkitsee uusien vaalien tarpeellisuutta, se kuulee asianomaisten kuntien valtuustoja sekä puolueita ja muita äänestäjäryhmiä. Asian harkintaan vaikuttaa se, miten kun-

nan hallinto muuttuu supistuvassa ja laajenevassa kunnassa, miten puolueiden voimasuhteet muuttuisivat ja kuinka paljon vanhan valtuuston toimikautta on jäljellä.

Valtioneuvosto voi määrätä uudet kunnallisvaalit toimitettaviksi sekä supistuvassa että laajenevassa kunnassa tai vain toisessa niistä. Uudet kunnallisvaalit toimitetaan samana päivänä kuin säännönmukaiset kunnallisvaalit eli lokakuun neljäntenä sunnuntaina. Uudet valtuutetut aloittavat työnsä heti vaalien tuloksen vahvistamisen jälkeen. Uuden valtuuston toimikausi kestää kunnallisen vaalikauden loppuun eli sen vuoden loppuun, jolloin toimitetaan seuraavat kunnallisvaalit. Kun vaalit toimitetaan uuden kuntajaon pohjalta, uuden tai laajentuvan tai supistuvan kunnan vaaliviranomaisten kokoonpano ja toimivaltuudet määräytyvät myös uuden jaotuksen mukaisesti. Myös äänioikeusrekisteri (ks. edellä) laaditaan uuden kuntajaon mukaisesti. Ennakkoäänestys toimitetaan vain asianomaisessa kunnassa.

4. Valittaminen kuntajaon muuttamisesta

Kunnanvaltuuston kuntajaon muuttamista koskevaan esitykseen saa hakea muutosta valittamalla kuntalaissa säädetyllä tavalla (kunnallisvalitus hallinto-oikeudelle). Kuntajaon muuttamista tarkoittavaan valtioneuvoston tai sisäasiainministeriön päätökseen voi kuntajakolain 35 §:n mukaan hakea muutosta valittamalla korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Hallintolainkäyttölain (586/1996) 7 §:n mukaan valituksen saa tällöin tehdä yksinomaan laillisuusperusteella. Valitusoikeus on asianomaisella kunnalla tai sen jäsenellä, mutta muuttamisesityksen hylkäämistä tarkoittavasta päätöksestä vain esityksen tekijällä. Hallintovalituksella on pääsääntöisesti siirtävä vaikutus, joten päätöstä ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Valitus käsitellään kiireellisenä. Näin ollen kuntajaon muutoksen tulisi olla lainvoimainen ennen kuin esimerkiksi äänestysaluejako voidaan ryhtyä tarkistamaan, koska kuntajaon muutos päätös ei tule täytäntöönpanokelpoiseksi valituksen vireillä ollessa. Valitus voisi näin ollen aiheuttaa kuntajaon muutoksen voimaantulon viivästymisen. Kun valitus on tehty, valitusviranomaisen voi myös kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi tai antaa muun täytäntöönpanoa koskevan määräyksen (HLL 32 §).

Päätös voidaan kuitenkin panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana, jos laissa tai asetuksessa niin säädetään tai jos päätös on luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti, tai jos päätöksen täytäntöönpanoa ei voida yleisen edun vuoksi lykätä (HLL 31 §). Useat vaaleihin liittyvät toimenpiteet ovat sellaisia määräaikaan sidottuja tehtäviä, jotka on suoritettava ajallaan, vaikka kuntajakopäätös ei vielä olisi lainvoimainen.

Vuoden 2000 kunnallisvaaleissa Kuoreveden kunnan ja Jämsän kaupungin kuntaliitospäätös ei ollut valituksen vuoksi vielä lainvoimainen. Kunnallisvaalit toimitettiin kuitenkin uuden kuntajaon mukaisesti, koska korkein hallinto-oikeus ei keskeyttänyt eikä kieltänyt kuntajakopäätöksen täytäntöönpanoa. Kuoreveden kunnan ja Jämsän kaupungin valtuustot eivät myöskään tehneet oikeusministeriölle vaalilain mukaista esitystä vaalien siirtämiseksi.

LIITTEET

- 1) Muistio kuntaliitoksen aikataulusta (Heikki Harjula 8.2.2002)
- 2) Vaaliaikataulu

22.4.2004

1

2 KUNTAJAON MUUTOS JA ERÄITÄ KUNNALLISVAALIEN MÄÄRÄAIKOJA

Järjestysnumerot oikealla olevassa sarakkeessa osoittavat, monentenako päivänä ennen vaalipäivää toimenpide on suoritettava.

Äänestysalueista päättäminen ja ilmoittaminen maistraatille (kunnanvaltuusto tai järjestelytoimikunta)	30.4.2004	
Kunnan valtuutettujen lukumäärä määräytyy väestötietojärjestelmässä olevan kunnan tai yhdistyvien kuntien yhteenlasketun asukasluvun mukaan	31.5.2004	
Kuntajaon muutoksesta päättäminen (valtioneuvosto tai sisäasiainministeriö)	30.6.2004 (viimeistään)	
Järjestelytoimikunnan asetettaminen, jos kyseessä on uuden kunnan perustaminen (lääninhallitus)	Kuukauden kuluessa kuntajaon muutospäätöksestä (viimeistään 31.7.2004)	
Äänestysaluejakopäätöksen tarkistaminen, jos päätös kuntajaon muuttamisesta tehdään 30.4.2004 jälkeen, ja ilmoittaminen maistraatille (kunnanvaltuusto, kunnanhallitus tai järjestelytoimikunta)	Viipymättä (viimeistään 9.7.2004)	
Kuntien keskusvaalilautakuntien asettaminen (järjestelytoimikunta)	Hyvissä ajoin viimeistään elokuussa 2004	
Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien asettaminen (kunnanhallitus tai järjestelytoimikunta)	Hyvissä ajoin viimeistään elokuussa 2004	
Kotimaan yleisistä ennakkoäänestyspaikoista päättäminen ja ilmoittaminen väestörekisterikeskukselle sen määräämällä tavalla (kunnanhallitus tai järjestelytoimikunta)	Hyvissä ajoin viimeistään 13.8.2004	
Yleisten ennakkoäänestyspaikkojen ja vaalipäivän äänestyspaikkojen merkitseminen äänestyspaikkarekisteriin	3.9.2004 viimeistään	51.

(kunnanhallitus tai järjestelytoimikunta/ Väestörekisterikeskus)		
Väestörekisterikeskus perustaa äänioikeusrekisterin	8.9.2004 [Tietolähde: Väestötietojärjestelmä 3.9.2004]	46.
Äänioikeusrekisterin nähtävilläpito maistraateissa aloitetaan	13.9.2004	41.
Ilmoituskortit lähetetään äänioikeutetuille (väestörekisterikeskus)	30.9.2004 viimeistään	24.
Äänioikeusrekisteriä koskevat oikaisuvaatimukset viimeistään tehtävä maistraatille	8.10.2004	16.
Väestörekisterikeskus ja maistraatti: itseoikaisuina tehdyistä päätöksistä aiheutuvien merkintöjen tekeminen äänioikeusrekisteriin	12.10.2004 kello 12 viimeistään	12.
Äänioikeusrekisteri lainvoimainen	12.10.2004 kello 12	12.
2.1.1.1.1 Vaalipäivä	2.2 24.10.2004	
Vaalien tulos vahvistetaan (kuntien keskusvaalilautakunnat)	2.2.1.1.1.1 Ke 27.10.2004 (aikaisintaan kello 18)	